

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło (sprawozdawca)

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania M.S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w [...]

o rentę z tytułu niezdolności do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 grudnia 2016 r.,

zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 11 maja 2016 r., sygn. akt III AUa .../15,

1. oddala zażalenie,

2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz adwokata A. P. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 11 maja 2016 r. oddalił wniosek Ubezpieczonego M.S. o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku tego Sądu z dnia 16 grudnia 2015 r. oraz odrzucił wniosek o sporządzenie uzasadnienia tegoż wyroku.

W uzasadnieniu postawienia podano, że wspomnianym wyrokiem z dnia 16 grudnia 2015 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 9 października 2014 r., którym oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w [...] z 4 grudnia 2012 r., odmawiającej wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Na rozprawie apelacyjnej w dniu 16 grudnia 2015 r. strony nie stawily się, mimo prawidłowego zawiadomienia. Zawiadomienie o terminie rozprawy dla wnioskodawcy zostało przesłane na podany przez niego adres do doręczeń. Z zamieszczonych na przesyłce zawierającej to zawiadomienie adnotacji operatora pocztowego wynika, że przedmiotowa przesyłka została awizowana w dniu 4 listopada 2015 r. i powtórnie w dniu 12 listopada 2015 r., a następnie w dniu 20 listopada 2015 r. zwrócona nadawcy z uwagi na niepodjęcie jej w terminie. W dniu 24 listopada 2015 r. przesyłka wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w [...]. W dniu 11 marca 2016 r. wnioskodawca złożył wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu drugiej instancji oraz wniosek o sporządzenie tegoż uzasadnienia. W motywach wniosku podniósł, że rozprawa odbyła się bez jego udziału, gdyż nie otrzymał żadnych awiz wystawionych przez InPost. Dowiedział się o nich dopiero w sekretariacie Sądu Apelacyjnego w dniu 7 marca 2016 r., zaniepokojony długim okresem oczekiwania na termin rozprawy. W całym okresie, kiedy to rzekomo miały być zostawiane awiza, był stale obecny w miejscu zameldowania i zwyczajowo kontrolował skrzynkę pocztową.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, zawiadomienie o terminie rozprawy zostało doręczone ubezpieczonemu zgodnie z regulacją art. 139 § 1 k.p.c. (po dwukrotnym awizowaniu przesyłki), w związku z niemożnością dokonania doręczenia w trybie art. 133 § 1 i art. 138 k.p.c. W sytuacji, gdy adresat przesyłki kwestionuje sposób jej doręczenia, powinien uprawdopodobnić, iż poczynione na przesyłce adnotacje operatora pocztowego są nieprawdziwe. To na nim spoczywa bowiem ciężar obalenia domniemania prawidłowości doręczenia dokonanego w sposób przewidziany w art. 139 § 1 k.p.c. Tymczasem wnioskodawca nie poparł swoich twierdzeń żadnymi dowodami, poza zapewnieniem, że w spornym okresie przebywał w miejscu zamieszkania i kontrolował skrzynkę pocztową. Tym samym – wbrew dyspozycji art. 169 § 2 k.p.c. - nie uprawdopodobnił on zaistnienia

okoliczności uzasadniających przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku, co pociąga za sobą oddalenie wniosku o przywrócenie uchybionego terminu do dokonania tej czynności procesowej i odrzucenie z mocy art. 328 par. 1 zdanie drugie k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. żądania sporządzenia uzasadnienia wyroku, jako złożonego po upływie terminu z art. 387 par. 3 k.p.c.

W zażaleniu na powyższe postanowienie o odrzuceniu wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego (z wnioskiem o objęcie kontrolą także postanowienia o oddaleniu wniosku o przywrócenie terminu do dokonania tej czynności procesowej) ubezpieczony zarzucił naruszenie przepisów art. 328 § 1 k.p.c. i art. 168 k.p.c., przez ich niezastosowanie oraz art. 233 k.p.c., przez błędną i dowolną ocenę twierdzeń wnioskodawcy oraz przyjęcie, że wnioskodawca nie uprawdopodobnił zaistnienia okoliczności uzasadniających przywrócenie terminu. Na tej podstawie żalący się wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu.

W uzasadnieniu zażalenia ubezpieczony podniósł, że uprawdopodobnił, iż nie dochował terminu do złożenia wniosku o doręczenie wyroku Sądu Apelacyjnego wraz z uzasadnieniem bez swojej winy. Nie otrzymał on bowiem zawiadomienia o terminie rozprawy apelacyjnej wyznaczonej na dzień 16 grudnia 2015 r. Jak wynika z przeprowadzonego postępowania, ubezpieczony zawsze odbierał kierowane do niego wezwania i zawiadomienia. Okoliczność występowania trudności w doręczaniu przesyłek sądowy za pośrednictwem firmy InPost jest powszechnie znana i nie ma żadnego powodu, aby nie wierzyć wnioskodawcy, iż przebywał stale w miejscu zameldowania i kontrolował skrzynkę pocztową. Okoliczność tę uprawdopodobnia także fakt, że wnioskodawca sam zgłosił się do sekretariatu Sądu Apelacyjnego w dniu 7 marca 2016 r. zaniepokojony długim oczekiwaniem na termin rozprawy. Dopiero wtedy dowiedział się o tym, że miała miejsce rozprawa, na której zapadł wyrok.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Analizę prawidłowości zaskarżonego orzeczenia rozpocząć wypada od przypomnienia, iż postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające wniosek strony o sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji podlega zaskarżeniu w drodze zażalenia do Sądu Najwyższego w myśl art. 394¹ § 2 k.p.c. Cechy zaskarżalności środkiem odwoławczym nie ma natomiast postanowienie oddalające wniosek o przywrócenie terminu do złożenia tej treści wniosku. Postanowienie takie nie kończy postępowania w sprawie. Sytuuje się ono w kategorii postanowień, o których mowa w art. 380 k.p.c. Sąd Najwyższy może więc na podstawie tego przepisu, poprzez odesłanie zawarte w art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., na wniosek strony, rozpatrując zażalenie na postanowienie odrzucające wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku, rozpoznać także, mające wpływ na jego wydanie, postanowienie oddalające wniosek o przywróceniu terminu do złożenia tegoż wniosku (por. uzasadnienia uchwał składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNC 2001 nr 1, poz. 1 i z dnia 6 października 2000 r., III CZP 31/00, OSNC 2001 nr 2, poz. 22 oraz uzasadnienia postanowień Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1999 r., I CKN 367/99, OSNC 2000 nr 3, poz. 48, z dnia 15 grudnia 2005 r., I UZ 32/05, niepublikowanego; z dnia 19 lipca 2007 r., I UZ 15/07, niepublikowanego i z dnia 7 kwietnia 2011 r., IV CZ 2/11, LEX nr 785889).

Należy przypomnieć, że w myśl art. 387 § 3 k.p.c., termin do żądania doręczenia wyroku sądu drugiej instancji wraz z uzasadnieniem wynosi tydzień i biegnie od ogłoszenia sentencji orzeczenia. Nie ulega wątpliwości, że w niniejszej sprawie ubezpieczony nie dochował ustawowego terminu do dokonania tej czynności procesowej, skoro ogłoszenie wyroku Sądu Apelacyjnego nastąpiło w dniu 16 grudnia 2015 r., a przedmiotowy wniosek złożono w dniu 11 marca 2016 r.

Oceniając zasadność wniosku pełnomocnika ubezpieczonego o przywrócenie terminu do wniesienia spóźnionego zażalenia warto zauważyć, że w świetle art. 168 § 1 i 2 k.p.c. żądanie tej treści może zostać uwzględnione tylko wtedy, gdy uchybienie terminu do dokonania czynności procesowej pociąga za sobą ujemne dla strony skutki, a opóźnienie nastąpiło bez winy wnioskodawcy.

Co do pierwszej z wymienionych przesłanek przywrócenia uchybionego terminu trzeba stwierdzić, iż przekroczenie przez ubezpieczonego terminu do

żądania doręczenia wyroku wraz z uzasadnieniem ma dla niego negatywne konsekwencje procesowe, gdyż sprawia, iż nie otwiera się termin do zaskarżenia orzeczenia drugoinstancyjnego skargą kasacyjną, przewidziany w art. 398⁵ § 1 k.p.c.

Pozostaje rozważyć, czy w rozpoznawanej sprawie spełnione zostało drugie z ustawowych kryteriów przywrócenia uchybionego terminu do dokonania czynności procesowej, a mianowicie brak winy ubezpieczonego w zaistnieniu opóźnienia w złożeniu wspomnianego wniosku. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że uwzględnienie wniosku o przywrócenie uchybionego terminu może nastąpić tylko w sytuacji, gdy zachowaniu się strony nie można przypisać znamion winy w jakiegokolwiek jej postaci, również winy polegającej na zwykłym niedbalstwie. Przy ocenie braku winy w niedochowaniu terminu procesowego bierze się zaś pod uwagę miernik należytej staranności, jakiej można wymagać od człowieka przejawiającego dbałość o swe własne, życiowo ważne sprawy. Analizy tej dokonuje się przy tym w kontekście całokształtu okoliczności konkretnej sprawy. Stopień dbałości człowieka o własne sprawy zależy bowiem od szeregu obiektywnych uwarunkowań, wśród których szczególną rolę odgrywają przesłanki o społeczno-ekonomicznym i cywilizacyjno-kulturowym charakterze. Przesłanki te powinny być zatem uwzględniane przy konstruowaniu wzorca staranności, według którego oceniane jest zachowanie strony dopuszczającej się przekroczenia terminu do dokonania oznaczonej czynności procesowej. Przy ocenie winy strony lub jej braku w uchybieniu terminu do dokonania czynności procesowej należy brać pod rozwagę nie tylko okoliczności, które uniemożliwiły dokonanie tej czynności w terminie, lecz także okoliczności świadczące o podjęciu lub niepodjęciu przez stronę działań mających na celu zabezpieczenie się w dotrzymaniu terminu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 października 1998 r., II CKN 8/98, LEX nr 50679; z dnia 27 października 1998 r., II PKN 385/98, OSNP 1999 nr 23, poz. 753; z dnia 12 marca 1999 r., I PKN 76/99, OSNP 2001 nr 11, poz. 431; z dnia 14 kwietnia 1999 r., II UKN 555/98, OSNP 2000 nr 14, poz. 561; z dnia 22 lipca 1999 r., I PKN 273/98, OSNP 2000 nr 20, poz. 757; z dnia 29 października 1999 r., I CKN 556/98, LEX nr 50702; dnia 2 sierpnia 2006 r., I UZ 13/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 238; z dnia 10 stycznia 2007 r., I CZ 108/06, LEX

nr 258547; z dnia 26 kwietnia 2007 r., III CZ 22/07, LEX nr 319631; z dnia 30 maja 2007 r., II CSK 167/07, LEX nr 346193 i z dnia 8 października 2010 r., II PK 70/10, LEX nr 687017).

W judykaturze wyrażany jest pogląd, iż brak winy występuje między innymi w razie choroby strony lub jej pełnomocnika, która uniemożliwia podjęcie działania nie tylko osobiście, ale i skorzystania z pomocy innych osób. Innymi słowy, choroba strony (pełnomocnika), która nie wyklucza podjęcia działania, choćby przy pomocy osób trzecich, nie uzasadnia przywrócenia terminu do dokonania czynności procesowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2005 r., III CZ 79/05, niepublikowane i z dnia 11 stycznia 2007 r., II CZ 116/06, LEX nr 258551). Winę w niedochowaniu terminu do dokonania czynności procesowej wyłączają również takie okoliczności, jak klęska żywiołowa, katastrofa komunikacyjna, udzielenie stronie błędnego pouczenia przez pracownika sądu.

W przedmiotowej sprawie żalący się upatruje braku winy w niedochowaniu ustawowego terminu do żądania doręczenia wyroku Sądu Apelacyjnego wraz z uzasadnieniem w nieprawidłowym zawiadomieniu go o terminie rozprawy apelacyjnej. Tymczasem z ustaleń Sądu drugiej instancji wynika, że zawiadomienie to wysłane na podany przez ubezpieczonego adres do doręczeń było – z uwagi na nieobecność adresata lub dorosłego domownika (art. 133 § 1 k.p.c. oraz art. 138 § 1 k.p.c.) – dwukrotnie awizowane, po czym po bezskutecznym upływie terminu odbioru przesyłki zwrócono je do nadawcy. Doręczyciel dopełnił zatem wymagań przewidzianych w art. 139 § 1 k.p.c. Żalący się nie przedstawił natomiast żadnych dowodów mogących podważyć wiarygodność zamieszczonych na przesyłce adnotacji operatora pocztowego o dokonanych awizach, poza gołosłownym zapewnieniem o tym, że w spornym okresie przebywał w miejscu zamieszkania i sprawdzał zawartość skrzynki pocztowej. Trzeba mieć na uwadze, że w grę wchodzi dwa awiza. Należałoby zatem uprawdopodobnić, iż dwukrotnie doręczyciel dopuścił się nieprawidłowości w zawiadomieniu adresata o oczekującej na odbiór przesyłce.

Nie znajdując podstaw do przywrócenia ubezpieczonemu uchybionego terminu do dokonania wspomnianej czynności procesowej, Sąd Apelacyjny słusznie również odrzucił wniosek o doręczenie wyroku tego Sądu wraz z uzasadnieniem.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 1 i 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

kc